

**חוק הליכי חקירה והעדה (התאמה לאנשים עם מוגבלות שכלית או
נפשית), תשס"ו-2005
תוכן עניינים**

	פרק א': הוראות כלליות	
110	הגדרות	סעיף 1
111	היקף תחולת החוק	סעיף 2
	פרק ב': הליכי חקירה	
	סימן א': חקירת אדם עם מוגבלות שכלית	
111	חקירה של אדם עם מוגבלות שכלית	סעיף 3
111	חקירה דחופה של אדם עם מוגבלות שכלית	סעיף 4
111	הודעה על חקירה של אדם עם מוגבלות שכלית	סעיף 5
112	מינוי והכשרת חוקרים מיוחדים	סעיף 6
112	חקירה בידי חוקר מיוחד	סעיף 7
112	ליווי בחקירה של אדם עם מוגבלות שכלית	סעיף 8
112	חקירת חשוד עם מוגבלות	סעיף 9
112	תיעוד חקירת אדם עם מוגבלות שכלית	סעיף 10
113	דרכי העיון בהקלטה	סעיף 11
113	נוכחות אדם עם מוגבלות שכלית בפעולות חקירה	סעיף 12
113	העברת חומר החקירה ליחידה החוקרת	סעיף 13
113	תוקף חקירה	סעיף 14
113	קבילות הודאת אדם עם מוגבלות שכלית	סעיף 15
	סימן ב': חקירת אדם עם מוגבלות נפשית	
113	ליווי בחקירה של אדם עם מוגבלות נפשית	סעיף 16
114	תיעוד חקירת אדם עם מוגבלות נפשית	סעיף 17
	פרק ג': ההליך המשפטי	
	סימן א': הוראות לענין אנשים עם מוגבלות שכלית	
114	אזהרת עד עם מוגבלות שכלית	סעיף 18
114	איסור חקירה נגדית של אדם עם מוגבלות שכלית בידי הנאשם, ומינוי סניגור	סעיף 19
	סימן ב': הוראות לענין אנשים עם מוגבלות שכלית או נפשית	
114	שימוש באמרת אדם עם מוגבלות שכלית או נפשית	סעיף 20
115	חוות דעת מומחה	סעיף 21
115	עדות בבית משפט של אדם עם מוגבלות שכלית או נפשית	סעיף 22
116	שימוש נוסף באמצעי תקשורת	סעיף 23
	פרק ד': הוראות שונות	
116	סודיות	סעיף 24
117	שינוי התוספת	סעיף 25
117	ביצוע ותקנות	סעיף 26
117	תיקון חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים) – מס' 13	סעיף 27
117	תיקון חוק סדר הדין הפלילי – מס' 47	סעיף 28
118	תיקון חוק בתי המשפט – מס' 41	סעיף 29
118	החלת הוראות החוק על חקירות מטעם רשות חוקרת	סעיף 30
118	תחולה הדרגתית	סעיף 31
119	תוספת	
		סעיף 1
		סעיף 2
		סעיף 3

פרק א': הוראות כלליות

1. הגדרות – בחוק זה –
- "אדם עם מוגבלות נפשית" – אדם עם לקות נפשית שבשלה מוגבלת יכולתו להיחקר או למסור עדות;
- "אדם עם מוגבלות שכלית" – כל אחד מאלה:
- (1) אדם עם מוגבלות שכלית-התפתחותית;
 - (2) אדם עם לקות שכלית אחרת שבשלה מוגבלת יכולתו להיחקר או למסור עדות;
 - (3) אדם עם הפרעה התפתחותית מורחבת, לרבות אדם עם אוטיזם, שבשלה מוגבלת יכולתו להיחקר או למסור עדות;
- "אדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית" – מי שאובחן כאדם עם מוגבלות שכלית-התפתחותית בידי ועדת אבחון, שהוקמה לפי חוק הסעד טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית;
- "אחראי על קטין או חסר ישע" – כהגדרתו בסעיף 368 לחוק העונשין;
- "בן משפחה", שלא לענין אחראי על קטין או חסר ישע – הורה או אח כהגדרתם בחוק הגנת הילדים;
- "חוות דעת" – חוות דעת של מומחה לפי פקודת הראיות;
- "חוק בתי המשפט" – חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984;
- "חוק הגנת ילדים" – חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת הילדים), התשט"ו-1955;
- "חוק זכויות נפגעי עבירה" – חוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001;
- "חוק חקירת חשודים" – חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב-2002;
- "חוק חקירת עדים" – חוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים), התש"ח-1957;
- "חוק טיפול בחולי נפש" – חוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991;
- "חוק סדר הדין הפלילי" – חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982;
- "חוק הסעד טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית" – חוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), התשכ"ט-1969;
- "חוק העונשין" – חוק העונשין, התשל"ז-1977;
- "חוקר מיוחד" – חוקר שמינה שר הרווחה לפי סעיף 6;
- "חוקר משטרה" – כל אחד מאלה:
- (1) שוטר שמוסמך לחקור לפי סעיף 2 לפקודת הפרוצדורה הפלילית;
 - (2) חוקר במחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים;
 - (3) מי שרשאי לערוך חקירות מטעם רשות אחרת שקבע השר בצו לפי סעיף 30;
- "חקירה משטרתית" – חקירה בידי חוקר משטרה;
- "פסיכיאטר מחוזי" – כהגדרתו בסעיף 1 בחוק טיפול בחולי נפש;
- "פקודת הפרוצדורה הפלילית" – פקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות);
- "פקודת הראיות" – פקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971;
- "פקיד סעד" – (נמחקה)
- "קלטת חקירה" – דיסקט, תקליטור וכל אמצעי אחר לאגירה ואחסון של מידע המופק ממכשיר תיעוד חזותי או קולי, שבהם תועדה חקירת אדם עם מוגבלות שכלית או אדם עם מוגבלות נפשית;
- "תיעוד חזותי" – תיעוד בהקלטת תמונה וקול, בשילוב;
- "תיעוד קולי" – תיעוד בהקלטת קול;
- "תמליל" – תמליל מודפס של קלטת חקירה;
- "השר" – שר המשפטים.

- היקף תחולת החוק 2. (א) הוראות חוק זה יחולו, לפי הענין, על חקירה והעדה של אדם עם מוגבלות שכלית או אדם עם מוגבלות נפשית, לגבי עבירה כאמור בתוספת.
- (ב) הוראות חוק זה לענין חקירת אדם עם מוגבלות שכלית בידי חוקר מיוחד יחולו גם במקרים המפורטים בסעיף קטן זה, ואלה הם:
- (1) לגבי עבירה שאינה מנויה בתוספת, ובלבד שהאדם עם המוגבלות השכלית נחקר כחשוד באותה עבירה;
- (2) לגבי עבירה נלווית, ובלבד שהאדם עם המוגבלות השכלית נחקר גם בעבירה כאמור בתוספת.
- (ג) בסעיף זה, "עבירה נלווית" – עבירה נוספת לעבירה המנויה בתוספת, שנעברה במהלך ביצוע עבירה המנויה בתוספת או בקשר אליה, בין אם על ידי האדם החשוד בביצוע עבירה המנויה בתוספת ובין אם על ידי אדם אחר.
- פרק ב': הליכי חקירה**
- סימן א': חקירת אדם עם מוגבלות שכלית**
3. (א) בסעיף זה, "נחקר" – כל אדם שנגבית ממנו הודעה כמתלונן, כעד או כחשוד.
- (ב) סבר חוקר משטרה, לפני תחילת חקירה או במהלכה, כי אדם העומד להיחקר בפניו או הנחקר בפניו הוא אדם עם מוגבלות שכלית, יפנה החוקר את אותו אדם לחוקר מיוחד ולא ימשיך בחקירה.
- (ג) טען נחקר שהוא חשוד (בסעיף זה – החשוד), או מי מטעמו, כי הוראות סעיף קטן (ב) חלות עליו, וסבר חוקר משטרה כי אין מקום להפנות את החשוד לחקירה בידי חוקר מיוחד, רשאי החשוד לערור לבית משפט השלום שבאזור שיפוטו מתנהלת החקירה; הדיון בערר יתקיים בתוך 24 שעות מהגשת הערר והחלטת בית המשפט תהיה סופית; לענין זה לא יובאו שבתות ומועדים במנין השעות.
- (ד) אין בפניה לבית משפט כאמור בסעיף קטן (ג) כדי להוות עילה לעיכוב חקירתו של אדם כאמור באותו סעיף קטן, שנעשית שלא בידי חוקר מיוחד.
4. (א) על אף הוראות סעיף 3, רשאי חוקר משטרה לחקור אדם עם מוגבלות שכלית אם הדבר נדרש באופן מיידי כדי למנוע את סיכול החקירה או את שיבושה, סיכון לחיי אדם או לשלום, לאפשר את מעצרו של חשודים נוספים או לשם גילוי ראיה.
- (ב) חוקר המשטרה יתעד בכתב את החקירה לפי סעיף קטן (א) וירשום את הסיבות לעריכתה.
- (ג) הוראות סעיף זה והוראות סימן ב' לפרק זה באות להוסיף על הוראות חוק חקירת חשודים, ולא לגרוע מהן.
5. (א) בסעיף זה, "בן משפחה" – הורה, הורה של הורה, בן זוגו של כל אחד מאלה, אף אם אינו נשוי לו, אח או אחות, לרבות אח או אחות חורגים, וצאצאיהם של כל אחד מאלה, דוד או דודה וצאצאיהם, גיס או גיסה.
- (ב) אדם עם מוגבלות שכלית שמונה לו אפוטרופוס ויש לחקרו בידי חוקר מיוחד כאמור בסעיף 3 (בסעיף זה – אדם עם מוגבלות שכלית), ייחקר בידיעת אפוטרופסו.
- (ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב), מותר לחקור אדם עם מוגבלות שכלית כאמור באותו סעיף קטן, אף בלא ידיעת אפוטרופסו, אם מתקיים אחד מאלה:
- (1) האדם עם המוגבלות השכלית ביקש כי לא תימסר לאפוטרופסו הודעה על חקירתו; ואולם רשאי הממונה על החקירה, לאחר שנועץ בחוקר המיוחד, להורות, על אף בקשת האדם עם המוגבלות השכלית, כי תימסר הודעה לאפוטרופסו, אם סבר כי טובתו מחייבת זאת;
- (2) לדעת הממונה על החקירה, לאחר שנועץ בחוקר המיוחד, חקירת האדם עם המוגבלות השכלית בידיעת אפוטרופסו תעכב את חקירת העבירה, בשל קושי להודיע לאפוטרופוס במאמץ סביר, ויש יסוד סביר

להניח שהעיכוב יסכל את חקירת העבירה או ישבשה, יסכל מניעה של פשע, ייצור סיכון לחיי אדם או לשלומם, או ימנע מעצרים של חשודים נוספים או גילוי ראיה; ואולם בכפוף להוראות סעיף זה, הודעה על החקירה תימסר לאפוטרופסו של האדם עם המוגבלות השכלית מוקדם ככל האפשר;

(3) לדעת הממונה על החקירה, לאחר שנועץ בחוקר המיוחד, נכון לעשות כן על יסוד אחד מאלה:

(א) טעמים של טובת האדם עם המוגבלות השכלית או טעמים של טובת החקירה, שאין בהם פגיעה בטובת האדם כאמור, מחמת היות החשוד בביצוע העבירה בן משפחתו של האדם עם המוגבלות השכלית, אפוטרופסו או בן משפחתו של אפוטרופסו;

(ב) חשש לפגיעה בשלומם הגופני או הנפשי של האדם עם המוגבלות השכלית.

(ד) חדל להתקיים הטעם שהצדיק חקירת אדם עם מוגבלות שכלית בלא ידיעת אפוטרופסו כאמור בסעיף קטן (ג), יודיע החוקר המיוחד על חקירת העבירה לאפוטרופסו אם אין מניעה אחרת להודיע עליה לפי סעיף זה.

(ה) הוראות סעיף זה יחולו גם על זימון אדם עם מוגבלות שכלית לפי סעיף 68(א) בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996, לחקירה בידי חוקר מיוחד כאמור בסעיף 3.

6. שר הרווחה ימנה לענין חקירת אנשים עם מוגבלויות שכליות לפי חוק זה, חוקרים מיוחדים שהם פסיכולוגים, עובדים סוציאליים, קרימינולוגים קליניים או בעלי הכשרה בתחום החינוך המיוחד; החוקרים המיוחדים יקבלו הכשרה לצורך תפקידם, כפי שיקבע שר הרווחה בהתייעצות עם השר לביטחון הפנים.

7. (א) חוקר מיוחד רשאי לחקור אדם עם מוגבלות שכלית שהפנה אליו חוקר משטרה כאמור בסעיף 3; לחוקר מיוחד יהיו כל הסמכויות הנתונות לקצין משטרה בדרגת מפקח ומעלה לפי סעיף 2 לפקודת הפרוצדורה הפלילית, והוראות סעיפים 2 ו-3 לפקודה האמורה יחולו על החקירה, בשינויים המחויבים; החוקר המיוחד יסביר לנחקר, בלשון המובנת לו, את האמור בסעיף 2(2) לפקודת הפרוצדורה הפלילית.

(ב) חוקר מיוחד רשאי להיעזר באיש מקצוע המומחה בתחום המוגבלות של הנחקר, או באדם אחר שעשוי, לדעת החוקר המיוחד, לסייע לו בגביית העדות.

(ג) החוקר המיוחד יכתוב, עם סיום החקירה, חוות דעת שבה יתאר את מהלך החקירה, את קשיי התקשורת עם הנחקר ואם הסתייע באיש מקצוע כאמור בסעיף זה – גם את פרטי איש המקצוע והסיוע; החוקר רשאי להוסיף לחוות הדעת המלצות בדבר אמצעי העדה רצויים אם יעיד הנחקר בבית המשפט; הוספת ההמלצות תיעשה, במידת האפשר, לאחר שמיעת עמדת הנחקר.

8. (א) אדם עם מוגבלות שכלית זכאי לכך שאדם המלווה אותו, לפי בחירתו, יהיה נוכח בחקירה, אלא אם כן, לדעת החוקר המיוחד או החוקר, לפי הענין, מטעמים שיירשמו, עלול הדבר לפגוע בחקירה.

(ב) אין בסעיף זה כדי לפגוע בזכות נפגע עבירת מין או אלימות, לנוכחות מלווה בחקירה כאמור בסעיף 14 לחוק זכויות נפגעי עבירה.

(ג) בסעיף זה ובסעיף 16, "אדם המלווה אותו", "המלווה בחקירה" – למעט עורך דינו.

9. הופנה חשוד המצוי במעצר לחוקר מיוחד לפי חוק זה, יסביר החוקר המיוחד לחשוד, בלשון המובנת לו, את זכויותיו לפי חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996.

10. (א) החוקר המיוחד יתעד חקירה הנעשית על ידו, במלווה, לרבות כל חילופי הדברים עם הנחקר או עם אחרים בנוכחותו, כדלקמן:

(1) בתיעוד חזותי;

מינוי והכשרת חוקרים מיוחדים

חקירה בידי חוקר מיוחד

ליווי בחקירה של אדם עם מוגבלות שכלית

חקירת חשוד עם מוגבלות

תיעוד חקירת אדם עם מוגבלות שכלית

- (2) בתיעוד קולי – אם אין אפשרות סבירה, בנסיבות הענין, לתיעוד חזותי, או אם סירב הנחקר להשיב לשאלות החוקר המיוחד בשל השימוש בתיעוד החזותי וסירובו תועד בתיעוד החזותי;
- (3) בכתב – אם אין אפשרות סבירה לתיעוד קולי, או אם סירב הנחקר להשיב לשאלות החוקר המיוחד בשל התיעוד הקולי וסירובו תועד בתיעוד הקולי.
- (ב) תועדה החקירה בתיעוד קולי בלבד, יפרט החוקר המיוחד בכתב את הטעמים לאי התיעוד החזותי; תועדה החקירה בכתב בלבד, יפרט החוקר המיוחד את הטעמים לאי התיעוד החזותי או הקולי.
- (ג) לא ייעשה כל שינוי בקלטת החקירה.
- (ד) תמליל יוכן בכל אחד מאלה:
- (1) משהוגש כתב אישום בעבירה נושא החקירה;
- (2) לפי דרישת תובע, לצורך מילוי תפקידו.
- (ה) החוקר המיוחד אחראי להכנתו של התמליל במקרים האמורים בסעיף קטן (ד).
11. הוראות סעיפים 74 ו-75 לחוק סדר הדין הפלילי יחולו על תמליל ועל קלטת חקירה, בשינויים אלה:
- (1) (א) התובע יעביר לידי הנאשם את התמליל;
- (ב) הנאשם זכאי להאזין לקלטת החקירה, לצפות בה ולהשוות את תוכנה לאמור בתמליל;
- (ג) הנאשם אינו זכאי להעתיק את קלטת החקירה, להוציאה ממקום המצאה הקבוע או לקבל לידיו את העתקה, אלא אם כן הורה בית המשפט אחרת, מטעמים מיוחדים שיפרט; הורה בית המשפט כאמור, חייב הנאשם להחזיר את קלטת החקירה וכל העתק שלה, וכן את התמליל, לתיק בית המשפט בתום ההליך המשפטי, אלא אם כן קבע בית המשפט מועד אחר להחזרתם כאמור; לענין סעיף זה, "הנאשם" – לרבות מי שפועל מטעמו כמפורט בסעיף 74(א) לחוק סדר הדין הפלילי;
- (2) היה הנאשם מיוצג, זכאי סניגורו, לצורך ניהול ההליך המשפטי בענינו של הנאשם, להעתיק את קלטת החקירה ולקבל לידיו את העתקה, ובלבד שלא יעבירה לנאשם או לאדם אחר.
12. התגלה הצורך, תוך כדי חקירה משטרתית, לעשות פעולה המצריכה נוכחותו של אדם עם מוגבלות שכלית שהופנה לחקירה בידי חוקר מיוחד, או השתתפותו בה, לא תיעשה הפעולה אלא בהתאם להוראותיו של החוקר המיוחד.
13. עם סיום החקירה, יעביר החוקר המיוחד את חומר החקירה, במלואו, ליחידה החוקרת שהפנתה את הנחקר לחוקר המיוחד.
14. אין בהוראות חוק זה כדי לפגוע בחוקיותה של חקירה כאמור בפסקאות (1) או (2) –
- (1) של אדם כאמור בסעיף 3, שנעשתה שלא בידי חוקר מיוחד;
- (2) שנעשתה בידי חוקר מיוחד, אף אם בדיעבד הסתבר כי הנחקר לא היה אדם עם מוגבלות שכלית.
15. הודה אדם עם מוגבלות שכלית בעבירה במהלך חקירה שלא על ידי חוקר מיוחד, על התביעה להוכיח מעל לכל ספק סביר שההודאה היתה חופשית ומרצון, אף אם לא העלה הנאשם טענה בענין זה.
- סימן ב': חקירת אדם עם מוגבלות נפשית**
16. (א) הוראות סעיף 8 יחולו גם לגבי חקירת אדם עם מוגבלות נפשית שיש לגביו ראיה, בכתב או בעל-פה, בדבר לקותו הנפשית, ושחוקר משטרה סבר כי הוא אדם עם מוגבלות נפשית או שדבר מוגבלותו הובא לידיעת חוקר המשטרה; ואולם לא תיאסר נוכחות המלווה בחקירה כאמור בסעיף 8(א), אלא באישור הקצין הממונה על החקירה.

דרכי
בהקלטה

העיון

נוכחות אדם עם
מוגבלות שכלית
בפעולות חקירה

העברת
החקירה
ליחידה
החוקרת
תוקף חקירה

קבילות
אדם עם מוגבלות
שכלית

ליווי בחקירה של
אדם עם מוגבלות
נפשית

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), אדם כאמור באותו סעיף קטן זכאי לבקש מחוקר המשטרה כי דבר חקירתו יובא לידיעת מטפלו, והוא זכאי לבקש כי מטפלו ילווה אותו בחקירתו כאמור; בסעיף זה, "מטפלו" – מטפל כמשמעותו בחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996, המטפל בו.

(א) 17. חוקר משטרה יתעד חקירת אדם עם מוגבלות נפשית שדבר מוגבלותו הובא לידיעתו, והוראות סעיף 10(א) עד (ד) יחולו, בשינויים המחויבים.

(ב) הוראות סעיף 11 יחולו על קלטת החקירה ועל התמליל; ואולם להכנת התמליל במקרים האמורים בסעיף 10(ד) תהיה אחראית היחידה החוקרת.

(ג) הנשיאה בעלויות הכנת התמליל כאמור בסעיף קטן (ב) תהיה בהתאם להחלטת השר לביטחון הפנים יחד עם השר.

פרק ג': ההליך המשפטי

סימן א': הוראות לענין אנשים עם מוגבלות שכלית

(א) 18. מצא בית המשפט כי לא ניתן להזהיר עד כאמור בסעיף 2 בחוק לתיקון דיני הראיות (אזהרת עדים וביטול שבועה), התש"ס-1980, מחמת שהעד אינו מסוגל, בשל מוגבלותו השכלית, להבין את החובה להגיד אמת, רשאי בית המשפט, אם מצא כי אין בכך כדי לסייע לגילוי האמת, שלא להזהיר עד העומד להעיד בפניו שהוא אדם עם מוגבלות שכלית.

(ב) לא יורשע אדם על סמך עדות יחידה שהתקבלה בלא אזהרה כאמור בסעיף קטן (א), אלא אם כן נמצא בחומר הראיות דבר לחיזוקה.

(א) 19. ראה בית המשפט כי עד שעומד להעיד בפניו או המעיד בפניו הוא אדם עם מוגבלות שכלית (בסעיף זה – העד), רשאי הוא להורות, בין ביזמתו ובין לבקשת בעל דין, לפני מתן העדות או במהלכה, שהנאשם לא יחקור את העד בעצמו;

(2) בית משפט לא יחליט כאמור בפסקה (1) אלא לאחר שנתן הזדמנות לבעלי הדין להשמיע את טענותיהם ובהתחשב, בין השאר, ברצונו של העד, התנהגות הנאשם בהליך, קיומה של היכרות מוקדמת בין העד לנאשם, ומידת הפגיעה שתגרם לנאשם אם יורה בית המשפט כי לא יחקור את העד בעצמו;

(3) לא היה הנאשם מיוצג, לא יחליט בית המשפט כאמור בפסקה (1) בטרם מינה לו, בהסכמתו, סניגור לייצגו לצורך המשך ההליך המשפטי.

(ב) (1) על אף האמור בסעיף קטן (א)(1), הובא לידיעת בית המשפט כי במשפט פלילי בשל עבירה המפורטת בפרט (1) עד (3) בתוספת, עד העומד להעיד בפניו או המעיד בפניו הוא נפגע העבירה שבקשר אליה מתנהל ההליך המשפטי, לא יחקור הנאשם את אותו אדם בעצמו;

(2) במשפט שבו צפוי להעיד עד כאמור בסעיף קטן (ב)(1) או שצפויה להיות מוגשת בו אמרת עד כאמור והנאשם אינו מיוצג, ימנה בית המשפט לנאשם, בהסכמתו, סניגור.

(ג) סירב הנאשם למינוי סניגור כאמור בסעיף קטן (א)(3) או (ב)(2), תיעשה חקירת העד האמור בסעיף קטן (א)(1) או (ב)(1), לפי הענין, באמצעות מתווך; בסעיף זה, "מתווך" – אדם בעל הכשרה כחוקר מיוחד לענין חוק זה, או אדם בעל הכשרה מתאימה אחרת, למעט החוקר המיוחד שחקר את העד; השר רשאי לקבוע הוראות לענין אופן מינוי המתווך, ההכשרה הנדרשת ואופן החקירה באמצעותו.

סימן ב': הוראות לענין אנשים עם מוגבלות שכלית או נפשית

(א) 20. בסימן זה ובסעיף 24, "אדם עם מוגבלות" – אדם עם מוגבלות שכלית או מוגבלות נפשית.

(ב) אמרה שנגבתה מאדם עם מוגבלות (בסעיף זה – העד) תהא קבילה כראיה, אם תועדה בהקלטה חזותית, התקבלה חוות דעת מומחה ולפיה העד הוא אדם עם מוגבלות (בסעיף זה – חוות הדעת של המומחה), החוקר המיוחד או חוקר המשטרה, לפי הענין, שגבה את האמרה, העיד על נתינתה, והתקיים אחד מאלה:

תיעוד חקירת אדם עם מוגבלות נפשית

אזהרת עד עם מוגבלות שכלית

איסור חקירה נגדית של אדם עם מוגבלות שכלית בידי הנאשם, ומינוי סניגור

שימוש באמרת אדם עם מוגבלות שכלית או נפשית

(1) האדם שנתן את האמרה מעיד במשפט וניתנה לצדדים הזדמנות לחקרו; הוראות הדין החל בישראל לענין פסקה (2) של סעיף 10א(א) לפקודת הראיות יחולו, לפי הענין, גם על עדות כאמור בפסקה זו; בפסקה זו, "דין" – לרבות הלכה פסוקה;

(2) בית המשפט פטר את האדם ממסירת עדותו, לפני תחילת עדותו או במהלכה, בשל התקיימות כל אלה:

(א) לפי חוות הדעת של המומחה, מתקיים אחד מאלה:

(1) מתן העדות עלול לפגוע בעד;

(2) העד אינו מסוגל להעיד מחמת מוגבלותו השכלית או הנפשית;

(ב) בית המשפט שוכנע כי אין בגביית העדות באחת או יותר מהדרכים המפורטות בסעיף 22, או בדחיית מועד מתן עדותו של העד בזמן סביר, כדי למנוע את הפגיעה בעד או כדי לאפשר את העדתו על אף מוגבלותו השכלית או הנפשית.

(ג) החלטה בענין פטור ממסירת עדות כאמור בסעיף קטן (ב)(2), תינתן במסגרת הליך שיתקיים בדלתיים סגורות ובו תישמע עדותו של המומחה שנתן את חוות הדעת כאמור באותו סעיף קטן, וכן טענות הצדדים.

(ד) אין להרשיע אדם על סמך אמרת אדם שבית המשפט פטר אותו ממסירת עדות כאמור בסעיף זה, אלא אם כן יש לה סיוע בראיה אחרת.

(ה) אין בסעיף זה –

(1) כדי להכשיר ראיה שאינה קבילה מטעם אחר, שאינו הכלל האוסר עדות שמיעה;

(2) כדי לפסול או להגביל הגשת ראיה שהיא כשרה לפי הכלל האמור בפסקה (1) או לפי דין אחר.

(א) 21. בלי לגרוע מהוראות כל דין, רשאים הצדדים בהליך פלילי שעד שהוא אדם עם מוגבלות מעיד בו, להגיש חוות דעת כראיה בענין מהענינים המפורטים בפסקאות (1) עד (3):

(1) היות העד אדם עם מוגבלות;

(2) סוג מוגבלותו של העד;

(3) השפעתה האפשרית של המוגבלות על מסירת עדות או על העד.

(ב) חוות דעת שהתקבלה בענינים האמורים בסעיף זה, לא תשמש סיוע, חיזוק או כל תוספת ראיינית אחרת הנדרשת לפי דין, לרבות לפי ההלכה הפסוקה.

(א) 22. ראה בית המשפט כי עד העומד להעיד בפניו או המעיד בפניו (בסעיף זה – העד) הוא אדם עם מוגבלות, וכי מסירת עדותו בדרך הרגילה עלולה לפגוע בו או לפגום בעדותו, רשאי בית המשפט להורות, מיזמתו או לבקשת בעל דין, בשים לב לרצונו של העד ובכפוף להוראות סעיף 172 לחוק סדר הדין הפלילי, על גביית העדות באחת או יותר מהדרכים המפורטות בפסקאות (1) עד (10) (בסעיף זה – אמצעי התאמה):

(1) שלא בנוכחות הנאשם, אלא בנוכחות סניגורו; על עדות לפי פסקה זו יחולו ההוראות לפי סעיף 22(ב) עד (ד) לחוק חקירת עדים;

(2) כשהעד מאחורי פרגוד;

(3) כשהעד לא על דוכן העדים;

(4) כשהשופט ועורכי הדין אינם לבושים מדי משפט;

(5) בלשכת השופט;

(6) במקום שיקבע בית המשפט לפי סמכותו מכוח סעיפים 34(ב) או 44(ב) לחוק בתי המשפט, ובלבד שלא יקבע מקום מחוץ לכותלי בית המשפט שלא בהסכמת המחזיק באותו מקום;

חוות דעת מומחה

עדות בבית משפט של אדם עם מוגבלות שכלית או נפשית

- (7) הסתייעות באמצעים של תקשורת חלופית או תקשורת תומכת, לרבות הסתייעות בבני אדם, בעזרים ממוחשבים, בלוחות תקשורת, בתמונות, בסמלים, באותיות או במילים ;
- (8) בנוכחות אדם המלווה את העד לצדו אף אם הוא מעיד בדלתיים סגורות לפי סעיף 68 לחוק בתי המשפט ; אין בהוראות סעיף זה כדי לפגוע בזכות נפגע עבירת מין או אלימות לנוכחות מלווה בדיון בבית משפט כאמור בסעיף 15 לחוק זכויות נפגעי עבירה ;
- (9) הסתייעות בעל דין ביועץ אף אם העדות נגבית בדלתיים סגורות לפי סעיף 68 לחוק בתי המשפט ; היועץ רשאי לסייע לבעל הדין בניהול חקירתו של העד, ויהיה רשאי, בין השאר, להציע לבעל הדין נוסח חלופי לשאלה, ולהתריע לפני בעל הדין על פגיעה אפשרית בעד ; בפסקה זו, "יועץ" – מי שבית המשפט אישר, לאור הכשרתו, לענין פסקה זו ;
- (10) בדרך אחרת שקבע בית המשפט, ביזמתו או בהמלצת החוקר המיוחד לפי סעיף 7(ד), ובלבד שבית המשפט הדן בענין פלילי שוכנע מעל לכל ספק סביר כי אין בדרך שקבע כדי לגרום עיוות דין לנאשם.
- (ב) על אף האמור בסעיף 2, האמצעים להתאמת עדותם של אנשים עם מוגבלות המנויים בסעיף זה, יחולו בהליכים פליליים וכן, לפי הענין ובשינויים המחויבים, בהליכים שאינם פליליים, בהליכים המתנהלים לפני בית דין ובהליכים לגביית עדות מוקדמת לפי סעיף 117, 117א או 117ב לחוק סדר הדין הפלילי.
- (ג) שימוש באמצעי התאמה כאמור בסעיף קטן (א)(10), ייעשה רק אם הוגשה לבית המשפט תעודת עובד ציבור בדבר היות העד אדם עם מוגבלות שכלית-התפתחותית, או חוות דעת ולפיה העד הוא אדם עם מוגבלות ועדותו בדרך הרגילה עלולה לפגוע בעד או לפגום בעדות ; אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מהוראת כל דין אחר המאפשרת שימוש באמצעי התאמה כאמור.
- (ד) בחקירתו של אדם עם מוגבלות יביא בית המשפט בחשבון, לענין סעיף 2 לחוק חקירת עדים, את מוגבלותו של אותו אדם.
23. אין בחוק זה כדי למנוע שימוש באמצעים של תקשורת חלופית או של תקשורת תומכת, כמפורט בסעיף 22(א)(7), לגבי אדם שאינו אדם עם מוגבלות שכלית או עם מוגבלות נפשית כאמור בחוק זה.

שימוש
באמצעי תקשורת
נוסף

פרק ד': הוראות שונות

24. (א) לא יפרסם אדם קלטת חקירה או תמליל חקירה, או העתק של כל אחד מאלה, אלא ברשות בית המשפט.
- (ב) בסעיף זה, "פרסום" – הצגה, השמעה, הפצה או העברה מחוץ לבית המשפט, למעט לידי כל אחד מאלה או בפניו ;
- (1) הנאשם, סניגורו והמתמחה בעריכת דין תחת פיקוחו של הסניגור, או אדם אחר שהוסמך לעיין בחומר החקירה לפי סעיף 74(א) לחוק סדר הדין פלילי, והכל בכפוף להוראות סעיף 11 ;
- (2) תובע כמשמעותו בסעיף 12 לחוק סדר הדין הפלילי, ומי שמתמחה בעריכת דין תחת פיקוחו ;
- (3) אדם, הנזקק לקלטת החקירה או לתמליל על פי סעיף קטן (א), לצורך מתן חוות דעת בקשר להליך הפלילי ;
- (4) חוקר מיוחד ;
- (5) שוטר או חוקר אחר הנזקק לקלטת החקירה או לתמליל לצורך מילוי תפקידו בחקירת העבירה ;
- (6) עובד סוציאלי שמונה לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960, או לפי חוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), לפי העניין, או פסיכיאטר מחוזי הנזקק לקלטת החקירה או לתמליל לצורך מילוי תפקידו על פי חוק.

סודיות

(7) מי שחוקר מיוחד העביר אליו את קלטת החקירה, ובכלל זה את העתקה, לשם תמלול, או מי שחוקר מיוחד, באישור מנהל השירות לחקירות ילדים וחקירות מיוחדות במשרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, העביר אליו את קלטת החקירה כאמור, או את התמליל, לשם מחקר שמטרתו הכשרת חוקרים מיוחדים או פיתוח מקצועי לסיוע בעבודת חוקרים מיוחדים והכשרתם, והכול ובלבד שלא יועברו פרטים מעבר לאלו הנכללים בקלטת או בתמליל.

(ג) כל אדם שהגיע אליו מידע לפי הוראות חוק זה או שנאסף אגב ביצוע חוק זה לגבי מוגבלותו של אדם ישמרנו בסוד, לא יעשה בו כל שימוש ולא יגלה אותו לאחר, אלא במידה הנדרשת לביצוע הוראות חוק זה, ובכפוף להוראות כל דין, או על פי צו בית משפט.

(ד) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (ב) רשאי בית המשפט, מיזמתו, לבקשת בעל דין או לבקשת אדם עם מוגבלות, להורות, בצו, כי כל מידע לגבי אדם עם מוגבלות שנמסר אגב חקירה וכן כל מסמך או פרט הקשור לחקירה, יישמר בסוד ויהיה אסור בפרסום.

(ה) העובר על הוראות סעיף זה, דינו – מאסר 3 שנים.

(ו) בסעיף זה, "בית המשפט" –

(1) בטרם הוגש כתב אישום – בית משפט השלום שבאזור שיפוטו מתנהלת החקירה;

(2) לאחר שהוגש כתב אישום – בית המשפט שאליו הוגש כתב האישום.

25. השר, בהסכמת שר האוצר, בהתייעצות עם השר לביטחון הפנים ושר הרווחה, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי בצו לשנות את התוספת.

26. השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, ולאחר התייעצות עם נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות כמשמעותה בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998, ולענין תקנות הנוגעות גם למשרד ממשלתי אחר – גם עם השר הממונה על אותו משרד, להתקין תקנות לביצועו.

27. בחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התשט"ו-1955 –

תיקון חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים) – מס' 13

(1) בסעיף 1, בהגדרה "קלטת חקירה", במקום "קלטת וידאו או קלטת קולית המתעדת" יבוא "דיסקט, תקליטור וכל אמצעי אחר לאגירה ואחסון של מידע המופק ממכשיר תיעוד חזותי או קולי, המתעדים";

(2) אחרי סעיף 4ב יבוא: "חקירת ילד עם מוגבלות שכלית 4ג. אדם עם מוגבלות שכלית כהגדרתו בחוק הליכי חקירה והעדה (התאמה לאנשים עם מוגבלות שכלית או נפשית), התשס"ו-2005, שהוא ילד, ייחקר בידי חוקר ילדים שהוא חוקר מיוחד כהגדרתו בחוק האמור, ואולם יחולו הוראות חוק זה כאשר העבירה שבה נחקר הילד היא עבירה המנויה בתוספת.";

(3) בסעיף 6, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא: "(ג) בסעיף זה, 'בית המשפט' – (1) בטרם הוגש כתב אישום – בית משפט השלום שבאזור שיפוטו מתנהלת החקירה; (2) לאחר שהוגש כתב אישום – בית המשפט שאליו הוגש כתב האישום."

28. בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 –

תיקון חוק סדר הדין הפלילי – מס' 47

(1) בסעיף 1, לפני ההגדרה "מעשה" יבוא: "'חוק הליכי חקירה והעדה של אנשים עם מוגבלות' – חוק הליכי חקירה והעדה (התאמה לאנשים עם מוגבלות שכלית או נפשית), התשס"ו-2005;"

(2) אחרי סעיף 117א יבוא: "עדות מוקדמת של אדם עם מוגבלות 117ב. (א) הוגש כתב אישום לבית משפט בעבירה שבה מתלונן או עד הוא אדם עם מוגבלות שכלית או אדם עם מוגבלות נפשית, כהגדרתם בחוק הליכי חקירה

והעדה של אנשים עם מוגבלות, רשאי בית המשפט לגבות לאלתר את עדותו של אותו אדם, על פי בקשתו של התובע או של הנאשם. (ב) גביית עדות לאלתר כאמור בסעיף קטן (א) תתועד בהתאם להוראות סעיף 10 לחוק הליכי חקירה והעדה של אנשים עם מוגבלות."

(3) בסעיף 121(ב), במקום "לפי סעיף 117א" יבוא "לפי סעיפים 117א או 117ב";

(4) בסעיף 162 –

(א) האמור בו יסומן "(א)", ובסופו יבוא "או לצורך סעיף 20(ד) לחוק הליכי חקירה והעדה של אנשים עם מוגבלות."

(ב) אחרי סעיף קטן (א) יבוא: "(ב) הימנעות הנאשם מהעיד לא תשמש ראיה לחובתו, אם התקבלה חוות דעת מומחה שלפיה הנאשם הוא אדם עם מוגבלות שכלית או אדם עם מוגבלות נפשית כהגדרתם בחוק הליכי חקירה והעדה של אנשים עם מוגבלות, ובשל מוגבלותו כאמור הוא נמנע מהעיד."

בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 –

תיקון חוק בתי המשפט – מס' 41

(1) בסעיף 68(ב), בפסקה (4), אחרי "לחוק העונשין, התשל"ז-1977" יבוא "וכן אדם עם מוגבלות שכלית או אדם עם מוגבלות נפשית, כהגדרתם בחוק הליכי חקירה והעדה (התאמה לאנשים עם מוגבלות שכלית או נפשית), התשס"ו-2005 (בחוק זה – חוק הליכי חקירה והעדה של אנשים עם מוגבלות)";

(2) בסעיף 70(ד), אחרי "של אחד מהם" יבוא "או לשם מניעת פגיעה בפרטיותו של אדם עם מוגבלות שכלית או של אדם עם מוגבלות נפשית, כהגדרתם בחוק הליכי חקירה והעדה של אנשים עם מוגבלות, של אחד מהם".

(א) השר רשאי, בצו, באישור השר הממונה ושר הרווחה, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להחיל את הוראות חוק זה, כולן או מקצתן, על רשות אחרת המוסמכת לחקור על פי דין (בסעיף זה – הרשות החוקרת); בצו כאמור ייקבעו גם בעלי התפקידים ברשות החוקרת המוסמכים לאשר פעולות הדורשות אישור קצין משטרה לפי חוק זה; בסעיף זה, "השר הממונה" – השר הממונה על הרשות החוקרת.

(ב) הוראות חוק זה לענין חקירה בידי חוקר מיוחד יחולו, על אף האמור בחוק חקירת חשודים, בכפוף לכל צו שיותקן לפי סעיף 16(ג) לאותו חוק, לגבי חוקרים מיוחדים.

(א) חוק זה יחול בהדרגה לגבי העבירות כמפורט בפסקאות (1) עד (3), החל במועדים הקבועים באותן פסקאות ובכפוף להוראות סעיף קטן (ב):

(1) לגבי עבירות כאמור בסעיף 2(ב)1 או המפורטות בפרט 1 בתוספת – בתום שנה מיום פרסומו של חוק זה;

(2) לגבי עבירות כאמור להלן – בתום שנתיים מיום פרסומו של חוק זה:

(א) עבירה המפורטת בפרט 2 בתוספת, כשהחשוד והנפגע הם בני משפחה של האדם עם המוגבלות או כשהחשוד הוא בן משפחה והנפגע הוא האדם עם המוגבלות;

(ב) עבירה כאמור בפרט 3 בתוספת, לפי סעיפים 337, 336 ו-368 לחוק העונשין;

(3) לגבי עבירות כאמור בפרט 2 או 3 בתוספת שהוראות פסקה (2) לא חלות לגביהן – בתום ארבע שנים מיום פרסומו של חוק זה.

(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), תחולתו של סעיף 10(א)1 לענין סעיף 17 תהיה –

(1) לגבי חקירת חשודים בעבירות כאמור בפסקאות (1) עד (3) של סעיף קטן (א) – במועד שלא יקדם מתום שלוש שנים מיום פרסומו של חוק זה;

(2) לגבי חקירת עדים ומתלוננים בעבירות כאמור בפסקה (1) – במועד שלא יקדם מתום חמש שנים מיום פרסומו של חוק זה.

תוספת

(סעיף 3)

1. עבירות לפי סעיפים 199 עד 205, 208, 214, 300 עד 301ג, 305 ו-345 עד 351 לחוק העונשין.
2. עבירות לפי סעיפים 329(א)(1) ו-333 לחוק העונשין.
3. עבירה, לפי כל דין, של אחראי על קטין או חסר ישע, שנעברה כלפי האדם שעליו הוא אחראי.